

Kernwoorden

Gerechtelijk Recht – Burgerlijk Recht – Kosten en ereloon van de advocaat –Bevrijdende verjaring (art. 2276bis BW) – Startpunt van de verjaring – Overkoepelende of deeltaak – matiging van ereloon – advies van taxatiecommissie

Samenvatting

Het beëindigen van de taak van de advocaat als startpunt voor de verjaring van de vordering tot betaling van kosten en erelonen (artikel 2276bis BW) kan worden afgeleid uit het bericht van de advocaat aan de cliënt dat het aangewezen is om over te gaan tot het opstellen van een globale afrekening en om het dossier op te bergen tot een later tijdstip.

Wanneer een geschil over de begroting van het ereloon wordt voorgelegd aan de rechter (artikel 446ter, tweede lid Ger.W.), komt het aan de rechter toe om de opportuniteit te beoordelen van het vragen van voorafgaandelijk advies door de taxatiecommissie van de raad van de orde van advocaten én/of de aanstelling van een gerechtsdeskundige, gelet op de financiële draagwijdte van het geschil en in acht genomen het bepaalde in artikel 875bis, § 1 Ger. W.

De staat van kosten en erelonen van de advocaat: over de verjaring en het kennelijk overdreven karakter

Twee aspecten van de bovenstaande uitspraak verdienen verdere aandacht. Eerst en vooral gaat het over de beslissing van het hof betreffende de verjaring van de vordering van de advocaat tot betaling van de kosten en erelonen. Daarnaast springt ook het oordeel in het oog met betrekking tot de begroting van het ereloon door de advocaat.

Na het overlijden van hun vader in 1999 doen de twee erfgenamen in het kader van de vereffening-verdeling van diens nalatenschap een beroep op een advocaat. De activiteiten van vereffening-verdeling worden nadien gestaakt, omdat de moeder de volle eigenares bleek te zijn van de ganse nalatenschap. Nadat de moeder in januari 2014 overleden was, maakt de advocaat in maart 2014 aan één van de erfgenamen zijn eindafrekening over: 8.781,48 euro voor de prestaties in verband met de vereffening-verdeling van de nalatenschap van de vader en 2.353,75 euro voor de prestaties in verband met de vereffening-verdeling van de nalatenschap van de moeder. De erfgenamen weigeren de staat van kosten en erelonen te betalen.

Vooreerst beweren zij dat de staat van kosten en erelonen voor de prestaties naar aanleiding van het overlijden van hun vader bij toepassing van artikel 2276bis BW verjaard is. Het Hof van beroep te Antwerpen volgt hen daarin. Het hof bevestigt dat de taak van de advocaat in het raam van het geschil betreffende de vereffening-verdeling van de nalatenschap van de vader beëindigd was op 12 april 2002. Op dat ogenblik liet de advocaat zelf aan één van de erfgenamen weten dat het aangewezen was om over te gaan tot het opstellen van een globale afrekening. Hij zou het dossier opbergen tot aan het overlijden van de moeder om het nadien terug ter hand te nemen. Dat de advocaat vóór het overlijden van de moeder nog geregeld stappen heeft ondernomen om na te gaan of zij nog in leven was, doet daar volgens het hof geen afbreuk aan. Die stappen zouden kaderen in het raam van de vereffening-verdeling van de nalatenschap van de moeder. Het hof stelt vast dat het om twee wel te onderscheiden dossiers gaat. De advocaat heeft deze trouwens ook afzonderlijk afgerekend. Aangezien de advocaat de staat van kosten en ereloon ten bedrage van 8.781,48 EUR pas voor het eerst heeft opgesteld op 30 maart 2015, was de vijfjarige verjaringstermijn van artikel 2276bis van het Burgerlijk Wetboek op het ogenblik van de dagvaarding reeds geruime tijd verstreken.

Het hof van beroep velt op dit punt een correct oordeel. Net zoals de beroepsaansprakelijkheidsvordering van de cliënt tegen de advocaat (art. 2276bis, § 1 BW), verjaart de vordering van de advocaat tot betaling en kosten en erelonen na verloop van vijf jaar na het beëindigen van zijn of haar taak (art. 2276bis, § 2 BW). Volgens het Hof van Cassatie is het aanvangspunt van de verjaring het moment waarop *“de opdrachtgever ondubbelzinnig een einde maakt aan zijn mandaat, ook al stelt de advocaat nadien*

handelingen ingevolge die beëindiging' (Cass. 29 april 2005, AR C.03.0611.N, *Arr.Cass.* 2005, 968. Zie ook Cass. 20 maart 2003, AR C.02.0065.F, *Arr.Cass.* 2003, 683). Wanneer er geen sprake is van een ondubbelzinnige beëindiging door de cliënt, moeten de feitenrechters deze kwestie *in concreto* beoordelen. Zoals de hier besproken zaak illustreert, nemen sommige rechters het tijdstip in aanmerking waarop de advocaat laat weten dat zijn taak beëindigd is (zie ook Vred. Doornik 9 februari 2016, *JT* 2016, 195). Anderen houden rekening met het ogenblik waarop de advocaat de hem toevertrouwde taak volledig heeft uitgevoerd (Antwerpen 6 juni 2016, *P&B* 2017, 84; Brussel 20 januari 2015, *RW* 2016-17, 1192), wat voorrang zou krijgen op het tijdstip waarop de advocaat de staat van kosten en ereloon aan zijn cliënt toezendt (M. MARCHANDISE, M., *La prescription, IV, Principes généraux et prescription libératoire* in *De Page: Traité de droit civil belge*, Brussel, Bruylant, 2014, 417, nr. 330).

Door te verwijzen naar latere stappen die hij heeft ondernomen om na te gaan of de moeder nog in leven was, probeerde de advocaat eigenlijk te argumenteren dat beide procedures van vereffening-verdeling kaderden binnen eenzelfde globale taak. Het aannemen van een globale of overkoepelende taak in plaats van verschillende deeltaken biedt in bepaalde gevallen inderdaad de mogelijkheid om aan de verjaring te ontsnappen (zie hierover: W. VANDENBUSSCHE en L. OPLINUS, "De taak van de advocaat in het licht van het bijzondere verjaringsregime van art. 2276bis" (noot onder Rb. Brussel 27 januari 2015), *RW* 2017-18, 1062 e.v.). In het voorliggende geschil merkte het hof van beroep evenwel terecht op dat de advocaat beide procedures als onderscheiden dossiers had behandeld en afgerekend (zie ook Rb. Brussel 27 januari 2015, *RW* 2017-18, 1057, noot VANDENBUSSCHE en L. OPLINUS). Dit maakte eigenlijk een buitengerechtelijke bekentenis uit van de advocaat dat het twee onderscheiden deeltaken betrof.

Wat betreft de staat van kosten en ereloon uit hoofde van de prestaties verricht in het raam van de vereffening-verdeling van de nalatenschap van de moeder, oordeelt het Hof dat het bedrag van 2.353,75 euro kennelijk overdreven is en dat er aanleiding bestaat tot matiging daarvan. Die prestaties waren immers in omvang beperkt gebleven tot opzoeken en briefwisseling, zonder dat een gerechtelijke procedure tot vereffening-verdeling van de betrokken nalatenschap werd aangevat. Voor nuttelose prestaties, zoals het opvragen bij de burgerlijke stand van de stukken om na te gaan of de moeder van de erfgenamen nog in leven was, zouden geen kosten of ereloon verschuldigd zijn. Het vragen van voorafgaandelijk advies door de taxatiecommissie van de raad van de orde van advocaten én/of de aanstelling van een gerechtsdeskundige acht dit hof hier niet opportuun, gelet op de beperkte financiële draagwijdte van het geschil en in acht genomen het bepaalde in artikel 875bis, § 1 Ger. W.

Artikel 446ter, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek regelt in het Belgische recht discussies over de begroting van het ereloon regelt. Deze bepaling luidt als volgt: "*Ingeval het ereloon niet met een billijke gematigdheid is vastgesteld, wordt het door de raad van de Orde verminderd, met inachtneming onder meer van de belangrijkheid van de zaak en van de aard van het werk, onder voorbehoud van de teruggave die hij beveelt, indien daartoe grond bestaat, dit alles onverminderd het recht van de partij om zich tot het gerecht te wenden indien de zaak niet aan een scheidsgerecht is onderworpen*". In de hier besproken zaak hebben de erfgenamen aan het hof van beroep gevraagd om het ereloon te beoordelen in plaats van zich te wenden tot de raad van de Orde voor een taxatiebeslissing (J. STEVENS en I. VANDEVELDE, I., "Commentaar bij Art. 446ter Ger.W" in *Comm.Ger.*, Mechelen, Kluwer, 2010, 11, nr. 6). Dat is mogelijk indien de advocaat en de cliënt niet hebben ingestemd met een modelovereenkomst inzake arbitrage (V. COIGNIEZ en L. KENNIS, "Deel 2. Instellingen van de Balie" in X, *Handboek van de advocaat-stagiair 2018-2019. Deontologie*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 46, nr. 28). Indien men zich tot de rechter wendt in een ereloongeschil, is het ook mogelijk dat de rechter de Raad van de Orde om een raadgevend advies verzoekt. De rechter is daar evenwel geenszins toe verplicht (J. STEVENS, *Advocatuur, regels & deontologie*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 747, nr. 1006). Sommige rechtbanken staan daar zelfs weigerachtig tegenover (Vred. Verviers 16 november 2007, *JLMB* 2008, noot J.-P. BUYLE; Kh. Hasselt 23 maart 2005, *RW* 2008-09, 726, *P&B* 2005, 32, noot; Vred. St.-Gillis 14 juni 1999, T.Vred. 2001, 14). Niettemin kan dergelijk advies nuttig zijn bij geschillen waarin er een aantal elementen aanwezig zijn waarmee de advocatuur meer voeling heeft (Gent 17 september 1996, *RW* 1997-98, 916). Daarnaast bestaat in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Antwerpen het gebruik om in ereloonzaken één of meer advocaten als gerechtsexperts aan te stellen volgens

de regels van het gerechtelijk deskundigenonderzoek (J. Stevens en I. Vandeveld, I., "Commentaar bij Art. 446ter Ger.W" in *Comm.Ger.*, Mechelen, Kluwer, 2010, 11, nr. 6).

In de hier besproken zaak verwijst het hof van beroep onder meer naar het subsidiariteitsprincipe uit artikel 876bis van het Gerechtelijk Wetboek om noch een advies van de taxatiecommissie van de Raad van de Orde te vragen, noch een deskundigenonderzoek te bevelen. Aangezien de betwiste ereloonstaat slechts 2.353,75 EUR betrof, is daar inderdaad iets voor te zeggen. Het hof heeft vervolgens binnen het kader van zijn marginale toetsing het nut van specifieke prestaties van de advocaat beoordeeld, om uiteindelijk het verschuldigde bedrag te verlagen tot 1.500 euro.

Wannes Vandenbussche